

duszpasterstwa polonijnego i zwrócenia się do duszpasterstwa miejscowego. Biuletyn może w tej sytuacji przyczynić się do ponownego ożywienia tego pierwszego.

Czwarty dział stanowią ważniejsze wiadomości z życia Kościoła powszechnego, Kościoła w Brazylii i Polsce, a także z życia Polonii miejscowej i z innych krajów. Ten dział nie jest jednakże bogaty, co można tłumaczyć zamieszczeniem świeższych i obszerniejszych wiadomości w tygodniku „Lud”, również ukazującym się w Kurytybie.

Biuletyn kończy się działem: „Pamiętamy”, podającym informacje o rocznicach, jubileuszach oraz zgonach polskich księży w Brazylii.

Tematem specjalnym, przewijającym się – począwszy od numeru 10 – w różnych działach omawianego miesięcznika, jest sprawa wyboru Polaka na papieża. Z tej okazji biuletyn prezentuje w różnej formie osobę papieża, zamieszcza liczne telegramy i gratulacje, a także interesujący zestaw artykułów o nowym papieżu, opublikowanych w prasie brazylijskiej (nr 10 s. 3).

Ogólnie można powiedzieć, że nowe wydawnictwo polonijne jest pismem specjalnym, adresowanym do wąskiego kręgu czytelników, którzy mają jednak z reguły duże możliwości oddziaływania społecznego. Cechuje je nie erudycja, ale pewien autentyzm życia i swojskość, i dlatego może ono spełnić dość poważną rolę w ożywieniu duszpasterstwa polonijnego w Brazylii, a dla badaczy problemów tego duszpasterstwa – stać się cennym źródłem informacji naukowych.

Józef Bakalarz TChr (KUL)

Urszula Kozierowska, Stanisław Kocik. *Polska-Francja, więzi odległe i bliskie*. Warszawa 1979 ss. 199.

Kontakty Polski z Francją są tak dawne, jak dawna jest nasza pisana historia. I z żadnym krajem Europy Zachodniej nie łączą Polski tak bliskie, tak trwałe i serdeczne związki. Całościowego opracowania kontaktów polsko-francuskich, dzieła monograficznego, dokładnego, z całym aparatem naukowym dotąd nie ma i nic nie wskazuje na to, że szybko zostanie opracowane przez historyków obu krajów. Już natomiast nakładem wydawnictwa Interpress ukazała się książka pt. *Polska-Francja, więzi odległe i bliskie* (Warszawa 1978). Autorzy: Urszula Kozierowska i Stanisław Kocik nadali swej pracy charakter popularnonaukowy, oscylujący ku dziennikarskiemu reportażowi. Taka konwencja pisarska czyni pracę niezwykle ciekawą. Spełnia też lepiej swój zasadniczy cel, jakim jest budzenie zaciekawienia wzajemnymi kontaktami na linii Polska-Francja oraz Polacy-Francuzi. Książka nie tylko budzi zainteresowanie, ale w wędrówkach po dziejach wzajemnych związków obu narodów pełni rolę dobrego przewodnika.

Często mówi się o tradycyjnej przyjaźni polsko-francuskiej. Co kryje się za tym stwierdzeniem? Jaki był historyczny charakter związków między Francją i Polską? Kim byli ludzie, którzy stali się łącznikami między obydwojma narodami? Jakie zdarzenia szczególnie blisko związały Polaków i Francuzów? Autorzy omawianej pracy w 64 rozdziałkach dają odpowiedź na powyższe pytania. W książce jak w kalejdoskopie przeplatają się wydarzenia historyczne o randze państwowej łączące Polskę z Francją z bardzo osobistymi kontaktami łączącymi obywateli zaprzyjaźnionych narodów; jest mowa o wielkich miłościach bohaterów mniej znanych i tych głośniejszych – np. romans Napoleona z panią Walewską. Sporo uwagi poświęcono postaciom „ambasadorów” sprawy polskiej we Francji, jak również Francuzom „zakochanym” w Polsce, jak Paul Cazin, Rosa Bailly, Jean-Paul Palewski i inni. Nie brak postaci, których dorobek stanowi własność obu narodów (F. Chopin, M. Skłodowska-Curie, G. Apollinaire).

Tysiącletnie kontakty naszych narodów ukazano w rozwoju historycznym: od benedyktyńców z Cluny, których do Polski sprowadził Bolesław Chrobry, po wizytę prezydenta Francji Valéry'ego

Giscard d'Estaing w Polsce w 1975 r. Najobszerniej potraktowany został w. XIX, kiedy to Francja dla wielu tysięcy Polaków stała się drugą ojczyzną. Ale i późniejsze dzieje nie zostały pominięte, a więc wkład Francji w odzyskanie niepodległości przez Polskę, polska emigracja zarobkowa we Francji, francuski „wrzesień” i Polacy, udział Polaków we francuskim ruchu oporu i w walkach o wyzwolenie Francji.

Po II wojnie światowej kontakty polsko-francuskie weszły w zupełnie nowy, jakościowo odmienny etap. Cechuje je zasada wzajemnego poszanowania. Polska i Francja są, mimo odmiennych systemów politycznych, równorzędnymi partnerami. Wachlarz kontaktów między naszymi zaprzyjaźnionymi narodami poszerzył się ogromnie i obejmuje wymianę kulturalną, ruch turystyczny w obu kierunkach, współpracę gospodarczą i kooperację przemysłową. Fundamentalnym dokumentem regulującym wzajemne stosunki jest: *Karta zasad przyjaznej współpracy między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską* (Warszawa 1975 r.).

Obok kontaktów oficjalnych realizowanych na szczeblu państwowym tysiące obywateli polskich i francuskich związanych jest osobistymi, głębokimi więzami uczuciowymi. Przez nich recenzowana książka zostanie przyjęta z wdzięcznością. Zaciekawi ona zapewne również Francuzów polskiego pochodzenia. I dla nich będzie lekturą nie tylko ciekawą, ale i umacniającą w poczuciu dumy, że w wiele dziedzin życia i kultury francuskiej Polacy wnieśli liczący się wkład.

Anzelm Weiss (KUL)

Marian Pokropek. *Atlas sztuki ludowej i folkloru w Polsce*. Warszawa 1978. Arkady.

Rozsiani po wszystkich krajach świata Polacy, a także świadomi swego polskiego pochodzenia obywatele innych narodów, żywo interesują się naszym życiem społecznym, gospodarczym i kulturalnym. Szczególną ciekawość budzi zawsze kultura autentycznie rodzinna, wyrastająca z ludowej tradycji poszczególnych regionów. Dlatego wszystkich zainteresowanych sztuką ludową i folklorem w Polsce zainteresuje książka pt. *Atlas sztuki ludowej i folkloru w Polsce* (Warszawa 1978). Jest ona kolejną pozycją cyklu wydawniczego, w którym ukazały się nakładem wydawnictwa Intepress dwie książki: *Atlas zabytków architektury w Polsce* J. Z. Łozińskiego i A. Miłobędzkiego (Warszawa 1967) oraz *Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce* S. Lorentza (Warszawa 1971). Książka M. Pokropka (którą dalej będę nazywał *Atlasem*) ma podobne założenia uporządkowania i popularyzacji wiedzy o dawnej kulturze ludowej i jej współczesnym rozwoju, a także podobną formę wydawniczą.

Atlas obejmuje najważniejsze istniejące zabytki kultury ludowej oraz działających współcześnie twórców sztuki ludowej, jak również odtwórców folkloru ustnego i muzycznego. Opracowanie tego typu ukazuje się w Polsce po raz pierwszy i nie ma podobnych sobie w literaturze zagranicznej. Wiadomości zawarte w *Atlasie* pochodzą z licznych źródeł informacji oraz są wynikiem badań terenowych prowadzonych przez autora.

Atlas otwiera mapa: *Ważniejsze terytoria i grupy etniczne*; następnie krótki wstęp wprowadza czytelnika w całość zagadnień występujących w katalogu. Katalog zaś uwzględnia kilka podstawowych dziedzin. Są nimi: budownictwo wiejskie drewniane (wyjątkowo murowane), sztuka ludowa, folklor słowno-muzyczny, muzea i zbiory etnograficzne. Każdy z tych działów został szczegółowo omówiony. Autor zwrócił uwagę na jego historię, uzasadnił stosowaną klasyfikację opisywanych obiektów oraz uwzględnił różnice regionalne. Zasadniczym elementem *Atlasu* jest katalog obejmujący ok. 2500 miejscowości w układzie alfabetycznym i ponad 4000 haseł szczegółowych, dotyczących budownictwa drewnianego, dzieł sztuki, rzemiosła artystycznego, artystów ludowych oraz ośrodków żywej tradycji i muzeów. Katalog ubogaca 391 zdjęć przedsta-